

NAROZENINY

Dne 22. dubna se dožívá x let (počítej: $x = 1989 - 1962 =$) naše věrná čtenářka Jana v Horních Počernicích. Zahájila v těchto dnech obnovenou pedagogickou kariéru, a tak větší část dnešního čísla je věnována pedagogickým respektive školským problémům.

Přejeme jí, aby mohla spojit úspěšně pedagogickou činnost ve škole s pedagogickou činností doma, o udržování tepla v rodinném krbu ani nemluvě. A ovšem přejeme jí i radost ze života a naději pro věci obecné, které je ostatně nám všem zapotřebí.

red..

BLAHOSLAVENÍ ČISTÉHO SRDCE

(Pobožnost faráře Jakuba Trejana při pohřbu Jana Palacha, studenta filosofické fakulty v Praze 25.ledna 1969.)

Introitus: Milost nám a pokoj od toho, který jest, a který byl a který přijítí má, od Pána Ježíše Krista.

Čtení: Římanům 8, 35-39

"Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Zarmoucení-li, aneb úzkost, aneb protivenství? Zdali hlad, čili nahota? Zdali nebezpečnost, čili meč? Jakož psáno jest: Pro tebe mrtvení býváme celý den, jímž jsme jako ovce oddané k zabití. Ale v tom ve všem udatně vítězíme, skrze toho, kterýž nás zamiloval. Jist jsem zajiště, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížatstvo, ani mocnost, ani nastávající věci, ani budoucí, ani vysokost, ani hlubokost, ani kterékoli jiné stvoření, nebude moci nás odloučiti od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši Pánu našem."

Kázání:

"Většího milování nad to žádný nemá, než aby život svůj položil za přátele své."
(Jan 15,13)

"Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou."
(Matouš 5,8)

Vážená sestro, milý bratře, vážení hosté,

jste tu shromážděni na závěr pietního aktu nad otevřeným hrobem, do něhož za několik okamžiků uložíme tělo zemřelého studenta Jana Palacha. Se vzrušením přijala naše veřejnost čin vašeho drahého. Bylo řečeno mnoho slov, která se snažila vyjádřit pohnutí a účast s vámi, kteří nesete nejtežší břímě.

1. Myslím, že nejsem dosud nikdo z nás schopní prozrát do hlubin a do všech důsledků, co se to vlastně stalo a jaký dosah bude mít oběť Jana Palacha pro náš život.

Byl mezi námi jako jeden z nás. Mladý student, měl svou práci, své zájmy, své cíle. Tak jako každý jiný člověk v jeho věku. A přece měl něco navíc. Velikou touhu po spravedlnosti a pravdě. Byl svírán obavou a mučivým pocitem, aby se v naší zemi právě tyto statky nepotkávaly s lhostejností. Měl starost o důstojný a svobodný život všech lidí. Pochopil ze studia našich dějin a z pozoruhodné citlivosti vůči duchovnímu rozměru lidského života, že malé národy jsou vposledu veliké pravdou, za kterou se statečně postaví. Ale pochopil současně, že postavit se za pravdu žádá od člověka náročné svědectví a někdy i svědectví stvrzené smrtí. A před tímto svědectvím sám neuhnul. Vzal je dobrovolně na sebe. Jsme svědky mimořádnosti jeho činu, který nám všem odhaluje dimenze pravdy, které jsme mohli jen stěží tušit.

(Dokončení příště)

Co se napraví na školách ?

"Není naším úmyslem vracet se do minulosti našeho školství a hodnotit jeho reformy", řekl Jan Fojtík na březnovém plénu ÚV KSČ. Chybějící odvaha přiznat učiněné chyby brání vyvodit závěry i z toho, co se přiznává.

Je to "nespokojenost se školou". V dokumentu z roku 1976 "ne vše bylo domyšleno". - "Volba povolání ve čtrnácti letech - a prakticky již dříve - je považována za předčasnou". "Pro mnohé rodiny ... se tato situace stává neúnosnou. V nejednom případě je provázána dramatickými konflikty se státními orgány." Při přijímání na vysoké školy "rok co rok více než 30 tisíc uchazečů nemůže být na školu přijato. Jde o vážný společenský problém, který by zítra mohl přerůst v ostrý problém politický."

Neobstálo "nové pojetí gymnasiálního studia", jež mělo připravovat současně na vysoké školy i do praxe. Neosvědčilo se ani jednotné vzdělávání učitelů pro druhý stupeň základní školy i pro školy střední. Vysokoškolský zákon z roku 1980 napomohl k "nekompetentním a nekvalifikovaným zasahováním do života škol, fakult a kateder, do tvůrčí práce pedagogických sborů."

Nicméně usnesení 13. pléna má pro situaci ve školství "vcelku pozitivní hodnocení". "Školství má značný podíl na dosaženém stupni rozvoje", což se zde myslí kladně a výslovně se připomíná, že "k tomu přispěla i realizace dokumentu... z roku 1976."

To potom umožňuje, přestože lidé si "přejí, aby se výsledky představby projevily co nejdříve, aby nedostatky, na které se poukazuje, byly rozhodněji odstraňovány", zůstat u závěru, že "není sebelepší důvod ke spěchu."

Projekt rozvoje československé vzdělávací soustavy má být vypracován do roku 1995. Co se spraví teď ?

Cenné je nepochybně usnesení II/10 : "Z přijímacího řízení na střední a vysoké školy odstranit zbytečnou složitost a administrativní náročnost. Při jeho úpravách vycházet ze zásady přijímat ke studiu nejlepší a nejtalentovanější žáky se zájmem o zvolený obor při důsledném dodržování objektivních kritérií."

Nebylo by však lepší, kdyby se řeklo prostě a jasně: Kritéria pro přijetí na tu či onu školu budou zveřejněna. Uchazečům se neprodávle oznámí známky dosažené při přijímacích zkouškách a zveřejněno bude pořadí přijatých uchazečů. Na školách se nebude zjišťovat, či rodiče jsou členy KSČ a kteří z ní byli vyloučeni. Vědomí, že studenti jsou přijímáni na školy podle zásluh či provinění rodičů, je ve společnosti tak zakřiveno, že nestačí interně praxi "upravovat". Je nutné, aby členská funkcionáři veřejně odsoudili posuzování dětí podle politického či náboženského přesvědčení rodičů jako porušování socialistických zásad.

Usnesení II/14 žádá "neodkladně řešit otázku těch žáků, kteří nemají předpoklady k úspěšnému dokončení povinného středoškolského vzdělání." Proč však nebyly předloženy hned příslušné návrhy, včetně statistiky, o jakou část populace jde. Už žáci zvláštních škol a ti, kteří neabsolvovali ani 8. třídu, představovali desetinu.

Zatímco usnesení II/9 žádá napravit neopodstatněné zrušení málotřídních škol, členář v Rudém Právu již 25.7.1988 navrhl konkrétně, aby už hranice pro málotřídní školy posunula z nynějších 30 na 25 žáků.

Sympatické usnesení II/6 "urychleně dopracovat a realizovat systém celoživotní výchovy a vzdělávání pracujících"

vede k otázce, proč návrhy v tomto směru nebyly předloženy již na tomto zasedání.

Klíčový je bod II/13 : "Připravit a posoudit návrhy jednotné desetileté střední všeobecně vzdělávací polytechnické školy s účelnou vnitřní diferenciací..." Termín není uveden. Jde o onen projekt, který má být vypracován do roku 1995?

V usnesení se vůbec nemluví o gymnáziích. Znamená to, že se s nimi po roce 1995 nepočítá a že na vysoké školy budou odcházet absolventi desetiletok ? Jan Fojtík naproti tomu žádá dobudování gymnázií jako "vnitřně diferencované střední všeobecně vzdělávací školy" pro přípravu na vysokoškolské studium. Ani slovo o polytechnickém charakteru, ani slovo o nynějších odborných předmětech. Zato mluví o humanitní větvi s latinou. Je to příslib, nikoliv však přímá řeč.

Po zveřejňování diskusních příspěvků na stránkách Rudého Práva od listopadu 1986, tedy po dobu dvou let a pěti měsíců, nejvyšší orgán nevnesl jasno do otázky, jak dlouho se ještě bude prodlévat u nynější neosvědčivší se formy gymnázia a zda je naděje na odpovědnou přípravu budoucích vysokoškoláků.

Další body usnesení trpí naprostou obecností, takže je prozatím posuzovat nelze. Má smysl mluvit o výstavbě škol bez statistiky o nynějším stavu a předpokládaných možnostech? Totéž se týká pomůcek. "Nemůžeme si dovolit přeplněné třídy a nekvalifikované učitele" je bez dalšího gráse. Jak to, že máme nekvalitní učitele ?

Opakuji se hojná stará zbožná přání, omezení administrativy, výuka nesmí vytlačovat výchovu, rozvoj logického myšlení. Platí o učebnicích dějepisu, že to nejhorší na nich je "přesycenost fakty" ? Hodiny občanské nauky nejsou přitažlivé, protože "nemálo učitelů je chápáno jako dogmaticky traktované politické vzdělávání". Jak se chodí kolem horké kaše, je vidět z odstavce o výuce marxismu-leninismu na vysokých

školách: "Svěřena byla ústavům marxismu-leninismu, které byly vybudovány na počátku sedmdesátých let... O jejich postavení by nemělo být pochyb, jsou integrální součástí vysokých škol. Autoritu si ovšem zjednávají především úrovní své práce. A tady jsou problémy."

Přemíra prádských slov, "skvalitnit ... prohloubit ---.. posílit ... zlepšit ...", zasouvá v textech i ty partie, které obsahují věcné jádro a je záležitostí pro další diskusi. Jak dopadnou ta četná ohlašovaná vypracování nových návrhů a opatření bez ní ?

Člověk by opravdu rád věděl, kolik práce dala příprava toho, co 13. plenum ÚV KSČ přineslo. Výsledky jsou hluboko pod úrovní i jen těch návrhů řádných, které byly ve sdělovacích prostředcích po dobu více než dvou let otákovány. Na nemohoucnost s věcí pohnout doplácí další a další ročníky žáků, učňů a studentů, kteří by si zasloužili, aby náprava neotálela.

Jaromír Procházka

Anketa před zasedáním ÚV KSČ o školství

Aby školství mohlo přispívat k překonávání vědecko-technického zaostávání je třeba:

1. Podstatným způsobem omezit objem učiva v 1.-4. třídě zákl. školy.
2. V 5.-8. třídě zařazovat žáky podle jejich předpokladů do poboček studijního nebo manuálního zaměření. (Viz T. Jurčík, Učitelské noviny 24.11.1988).
3. Zřídít 9. třídu pro žáky, kteří nebudou přijati na gymnasia nebo střední odborné školy.
4. Do odborných učilišť přijímat žáky z 9. tří. Těm, kteří přijati nebudou, umožnit přechod do zaměstnání. Zrušit povinnou desetiletou docházku.
5. Hodnotit žáky podle jejich vlastních výkonů, schopností a předpokladů a nikoliv podle zásluh rodičů. Otevřeně odsoudit dosavadní praxi přijímání na školy podle "angažovanosti" rodičů, podle jejich náboženství ap.
6. Zveřejnit kriteria pro přijímání na výběrové střední školy, označovat neprodleně dosažené znásky na přijímacích zkouškách, uveřejnit pořadí uchazečů.
7. Přijímací zkoušky na střední školy přesunout na druhou polovinu června a te nejdříve na gymnasia, poté na odborné školy.
8. Na gymnasia přijímat takou část populace, aby zhruba 80% jejich absolventů mohlo být přijato na vysoké školy.
9. Studentům gymnasia umožnit, aby mohli volit mezi odbornou přípravou a mezi přípravou na vysokoškolské studium. Tedy odborné předměty vést pouze jako volitelné.
10. Na gymnasiích rozlišit směr matematický a jazykový.
11. S dlouhodobou platností stanovit, jaké podmínky, pokud jde o náplň studia a jeho výsledky, musí středoškolák splňovat, má-li být přijat na ten který obor vysoké školy.
12. Zveřejňovat výsledky přijímacího řízení na vysoké školy.
13. Oprostit vysokoškolské studium od středoškolských metod. Upustit od sledování a hodnocení účasti na přednáškách.
14. Zavést volbu vysokoškolských učitelů příslušnými katedrami. Získávat pro vysoké školy vynikající pracovníky vědeckých a výzkumných ústavů, aby studenti přišli do kontaktu s tvůrčími osobnostmi.
15. Tam, kde jsou k dispozici učebny, dělit pobočky a zřizovat málo-třídní školy při nižších počtech žáků než je stávající obecná norma.
16. Adaptovat pro školy budovy uvolněné administrativou.
17. Uveřejnit plán výstavby školních budov.
18. Přestat školám dodávat učební pomůcky na základě tzv. ústřední dodávky, tj. ty, které si školy neobjednaly.
19. Snížit počet pracovních sil vedoucího, inspekčního, výzkumného a administrativního aparátu ve školství a pokud mají učitelskou aprobaci vrátit je k pedagogické práci.

Jaromír Procházka, profesor gymnasia v.v.
Bystřice nad Pernštejnem, 922.

4.2.1989

KATOLICKÉ FILMOVÉ STUDIO

Koncem loňského roku se z iniciativy ordináře gdaňské diecéze, biskupa Tadeusze Gocłowského, ustavilo sdružení Katolického filmového studia. Jeho členy jsou i někteří u nás dobře známí filmoví tvůrci, např. Andrzej Wajda a Krzysztof Zanussi.

K Ustavení Studia přispěly nové přístupy v družstevním podnikání v Polsku a základní finanční kapitál vzešel z veřejných sbírek jak doma tak i mezi Poláky v zahraničí. Vedení Studia, složené nejen z filmových režisérů, scénaristů, kritiků a publicistů, ale i z kněží, má ve své práci na zřeteli především nekomerční tvůrčí hlediska a vychází vstříc potřebám katolické církve v Polsku, která si je dobře vědoma síly slova a obrazu filmového plátna a stále rozšířenější domácí audiovizuální techniky.

Juliusz Burski, místopředseda Společnosti polských filmových umělců, říká, že "idea Studia s výraznou morální inspiací tu existovala velmi dlouho. Protože řada filmových tvůrců již předběžně přislíbila spolupráci, stále více nabývala konkrétních forem. Náboženská obroda ve světě je faktem. Je faktem v Polsku, zemi tradičně katolické, a je přirozené i mezi námi filmovými tvůrci."

Členové Katolického filmového studia však zdůrazňují, že nechtějí být uzavřenou skupinou stejně smýšlejících lidí, ale vítají spolupráci všech, kterým jde o nezávislou filmovou tvorbu. S nadějí také sledují politické reformy a jednání u kulatého stolu, jež by se mohly stát předpokladem k překonání státní ideologického monopolu uplatňovaného v televizi a dalších masově sdělovacích prostředcích.

Velmi důležitým záměrem je snaha o spolupráci s vatikánským televizním koncernem Lumen 2000, který využívá k televizním přenosům satelitní družici. Protože v programu Lumen 2000 "Evangelizace světa" mají mít místo i dokumentární a hrané filmy, členové Studia věří, že v tomto programu nalezne své místo i jejich tvorba. Co se týče bezprostředních plánů do budoucna, jednou z prvních realizací má být dokument o životě kardinála Wyszyńskiego a filmová verze divadelní hry Karola Wojtyły "bratr našeho Boha".